



Marko Babić

ZAPOVJEDNE SVETKOVINE I NERADNI DANI

U novije se vrijeme sve češće i češće govori o vjerskim blagdanima kao društvenim praznicima ili točnije "neradnim danima". Razvoj društvenih odnosa pogoduje tim raspravama i s pravom očekujemo da će se nešto od toga i ostvariti. Opće je raspoloženje da će se time unaprijediti kršćanski život općenito, a posebno bi od toga mogao profitirati liturgijski život vjernika i općenito duhovno ozračje koje bi se time moglo stvoriti.

Vjerojatno će tako i biti. Ipak, prvotni zanos ne bi smio zamračiti hladnoću rasuđivanja i traženja najoptimalnijeg načina izražavanja vjerskih otajstava u čemu svetkovanje pojedinih dana u godini igra važnu ulogu. Danas se još uvijek govor o tim "neradnim danima" svodi samo na Božić i svetkovinu Svih svetih (Dan mrtvih), a uopće se ne spominju lokalni zaštitnici koji se često slave svečanije od mnogih drugih sveopćih svetkovina a sva djeca moraju ići u školu, svi radnici i službenici na svoja radna mjesta. Što bi se na tom planu moglo poduzeti?

A što učiniti s Vazmenim trodnevljem muke i uskrsnuća Gospodnjega kao središnjom svetkovinom cijele liturgijske godine? Ako je to glavna svetkovina svih kršćana, onda bi ona prvenstveno trebala biti zapovjedna. No, pođimo redom.

Svetkovine za cijelu Crkvu ili za pojedine pokrajine?

Mnogi kršćani ne misle da je prvotni zapovjedni blagdan *svaka nedjelja* kada kršćanska zajednica - po apostolskoj predaji - slavi vazmeno otajstvo. Češće se misli na druge svetkovine preko tjedna koje su postale zapovjedne

upravo po uzoru na Dan Gospodnji. Crkva je dugo vremena živjela slaveći samo tjednu i godišnju pashu, tj. nedjelju i Uskrs. Tek kasnije su nadošli i ostali blagdani.

U početku su pojedini biskupi određivali za svoje biskupije zapovjedne svetkovine, tj. dane kada su kršćani bili dužni sudjelovati u euharistijskom slavlju i uzdržavati se od teških fizičkih poslova a više se posvećivati molitvi, odmoru i djelima ljubavi prema potrebnima. Povijesnim razvojem su se te svetkovine umnožile da je nastao nered koji je papa Urban VIII. bulom "*Universa per orbem*" od 24. rujna 1642. pokušao tako urediti da je odredio za cijelu Crkvu blagdane koji će se svetkovati kao zapovjedni. Prema toj odredbi, uz zajedničke svetkovine za cijelu Crkvu, prepušteno je lokalnim crkvenim vlastima da odrede jedan dan kao zapovjednu svetkovinu za *pojedino kraljevstvo, pokrajinu, grad ili mjesto*, ako je to u običaju.

Taj lokalni običaj o kome je papa Urban VIII. toliko vodio računa, smatram neobično važnim, a o njemu se danas tako malo vodi računa. Naša je biskupska konferencija odredila da zapovjedne svetkovine budu sve nedjelje u godini i još četiri svetkovine preko tjedna: Božić, Tijelovo, Velika Gospa i Svi sveti. O pastoralnoj opravdanosti uvođenja Tijelova kao zapovjedne svetkovine moglo bi se raspravljati, ali ostale tri su sasvim opravdano uvedene i redovito su društveno praćene odgovarajućom atmosferom i vjerskim doživljajem otajstava koja se tim svetkovinama proslavljaju.

Zaštitnici pojedinih mjesta ili pokrajina su često prava lokalna "fešta" obilježena na vjerskom i društvenom planu. Ono što vrijedi za cijelu Crkvu, to bi za to mjesto ili pokrajinu trebalo učiniti na dane tih lokalnih zaštitnika. Katkad se događa da zakoni uvode praksu života, ali je redovitiji i djelotvorniji proces kada životna praksa nameće zakonitost. To je očito na mjesnim proslavama pojedinih svetaca-zaštitnika ili drugih kršćanskih svetkovina. Tu je život pretekao zakone, i to bi trebalo iskoristiti.

Neka glavno stvarno postane *glavno*

Dinamika suvremenoga života pospješuje brze promjene i naše navikavanje na ritam promjena. To nam može pomoći ne samo da prihvaćamo promjene nego da i sami tražimo promjene za koje pretpostavljamo da će biti uspješnije od ustaljene prakse. Ako zbog ničega drugoga, ono barem zbog toga "da ne muči nas dosada".

Ipak, kad govorimo o promjenama mentaliteta u pristupu zapovjednim svetkovinama, stvari stoje puno ozbiljnije. Ne radi se o promjenama radi promjena, niti o promjenama radi izmjene uobičajenoga ritma vjerskoga života nego se radi o isticanju u prvi plan onoga što mi ispovijedamo u svojoj vjeri kao primarni izražaj te vjere. Trajna je vrijednost liturgijskog načela

"lex orandi, lex credendi!" A mi kao kršćani vjerujemo i ispovijedamo u svojim liturgijskim molitvama i obredima da je središte cijele liturgijske godine i svega našega vjerovanja *vazmeno otajstvo Krista umrloga i uskrsloga* i naša otajstvena povezanost s tim otajstvom. Zbog toga je Vazmeno trodnevlje muke i uskrsnuća Gospodnjega na prvom mjestu u stupnjevanju liturgijskih slavlja. Pojednostavljeno rečeno, Veliki petak, Velika subota i Uskrs su središnji blagdani svih kršćana. Svi ostali blagdani su priprema ili razvijanje toga središnjeg blagdana koji sačinjavaju navedena tri dana. Zbog svega toga, smatram sasvim opravdanim zahtjev da za sve kršćane sveto trodnevlje bude i neradni dan posvećen zajedničkim bogoslužjem, osobnom molitvom, odmorom od svakodnevnih zauzetosti i općenitom brigom za manje vidljivi dio našega ljudskog bića. Ta ista obilježja, uz pojačanu dozu narodnog veselja, treba primijeniti i na zaštitnike pojedinih mjesta ili pokrajina.

Zaključak kao preporuka i potreba

Kao logičan zaključak onoga što je gore rečeno nameće se preporuka koja ne bi smjela ostati "glas vapijućega u pustinji" jer se radi o sretnom trenutku, kairoso, koji bi trebalo pokušati iskoristiti. U raspravu o neradnim danima u našem društvu trebalo bi - uz Božić i Sve svete - svakako uvrstiti još dva dana za sve i jedan dan za svako pojedino mjesto na lokalnom ili pokrajinskom planu. Plediram, dakle, da *Veliki petak i Velika subota* budu zapovjedni blagdani za sve kršćane a *zaštitnici pojedinih mjesta* za određena mjesta.

Vjerujem da bi to naši biskupi mogli postići ako složno zatraže od sadašnje državne vlasti. Oglušivanje na taj poticaj mogao bi biti znak nemarnosti za trenutne sretne okolnosti koje nam Bog poklanja i koje moramo iskoristiti. Zbog toga, javno molimo naše biskupe da već ove jeseni porade na tome kod odgovarajućih vlasti i komisija.

"Ruža cvate kratko vrijeme.

Dođemo li u to vrijeme,

naći ćemo cvijet,

zakasnimo li,

dočekat će nas trn!"